

Rotterdamse Academie van Bouwkunst

College:

Typologieën

Type kennis: Werkvorm:

Disciplinegebonden
Werkcollege (1 uur theorie + 2,5 uur praktijk)

Studiejaar: Vrijdag:

1^e kwartaal 2009/2010
9u00 – 12u45

Bijeenkomsten:

18 en 25 september, en 2, 9, 16 en 30 oktober, en 6 november 2009

Studielast:

1,5 studiepunten (42 uur, waarvan 28 tijdens de colleges en 14 voor de afronding)

Toetsvorm:

Praktijkopdracht

Bijzonderheden:

Dit werkcollege is gemaximeerd op 18 inschrijvingen en duurt 4 uur in tegenstelling tot een regulier college van 2 uur.

Voorwaarden:

Deze serie is bedoeld voor gevorderde studenten die al een aantal geschiedenis en theoriecolleges op het tweede niveau hebben afgerond.

Docent:

Like Bijlsma & Ernie Mellegers

Doelstelling

Om goed te kunnen ontwerpen is kennis van historische en actuele ontwerp oplossingen onontbeerlijk. Een typologie is een generiek ontwerpschema dat ingezet kan worden om een specifiek ruimtelijk ontwerp vraagstuk 'op te lossen'. De geschiedenis van de architectuur en stedenbouw kan ook omschreven worden als een verzameling van typologieën gecategoriseerd naar gebruik, vorm en functie. Het vergaren en toepassen van kennis van deze typologieën staat centraal in deze werkcollegereeks. Enerzijds worden vanuit zowel de historische als actuele praktijk van het gebouwde morfologische reeksen ontwikkeld. Anderzijds wordt ook de verbinding tussen de typen en de morfologische context gelegd worden door het toetsen van typologieën op concrete locaties. Kennis opgedaan tijdens deze collegereeks kan ingezet worden binnen de ontwerp praktijk. Het werkcollege is opgedeeld in een theorie deel waarin de kennis van typologieën centraal staat, in het andere deel wordt gewerkt met deze kennis in laboratoriumvorm.

Inhoud

Net als transparantie, uitstraling, kwaliteit of helderheid, is typologie één van de mythische woorden binnen het jargon van de architectuur. Zelden vraagt iemand zich af wat het nu eigenlijk precies inhoudt en betekent. En op welke manier de term typologie zich tot die van bijvoorbeeld type, prototype module en model verhoudt. Is er een samenhang en zo ja hoe?

De collegereeks typologieën geeft de aanzet om zowel de evolutie van het begrip typologie als haar betekenis (binnen zowel historische als contemporaine context) en haar cruciale rol, in verschil de twintigste-eeuwse architectuurtheorie te ontrafelen. Hierbij is zowel aandacht voor de theoretische pogingen het type in de architectuurgeschiedenis te verankeren als een meer pragmatische invalshoek waarbij het type wordt bekeken als een (gebouwde) resultante van een door cultuurhistorische, economische en klimatologische invloeden.

Nadere beschouwing leert dat typologie een 'echt' woord, een echt begrip is. Anders dan bijvoorbeeld transparantie, waarvan de (ontbrekende) betekenis al lang geleden verwoestend geanalyseerd door Colin Rowe, is typologie nauw verbonden met het concrete, gebouwde object. Het begrip komt voort uit een verlangen naar een wetmatige ontwikkeling, een ordening binnen de architectuur: het is een kindje van de verlichting.

In het revolutionaire Parijs van de late 18de eeuw definieert 'bioloog' Jean-Baptiste Lamarck in de Jardin des Plantes het idee van uit elkaar voortkomende soorten dieren, een oer-evolutieleer. Vrijwel alle architectuurtheoretici als Jean-Baptiste Rondelet en Jean-Nicolas-Louis Durand proberen architectonische ontwikkelingen te definiëren en te classificeren (in te delen) om tot een rationele, universele ontwerpmethodiek te komen. Toeval?

Waarschijnlijk niet. Als niet veel later Antoine Chrysôthom Quatremère de Quincy zich in de 'strijd' mengt en als eerste het begrip type tegenover dat van model definieert is een wetenschappelijke of verwetenschappelijke architectuur definitief een feit.

Typologie is een belangrijke bouwsteen van de rationele architectuurstroming die meer dan een eeuw later verder wordt ontwikkeld door diverse exponenten als Aldo Rossi en Carel Weeber. Tussendoor hebben ook de grote Modernisten rond het Bauhaus en natuurlijk Le Corbusier zich over het wezen van het type en haar *pros and cons* gebogen. Zowel uit wetenschappelijk als praktisch 'gebruikers' oogpunt beginnen architecten en kunsthistorici als Nicolaus Pevsner dan ook gericht de geschiedenis van individuele bouwtypen na te vorsen..

Uiteindelijk blijken typologie en type nog steeds onmisbare instrumenten bij bijvoorbeeld het ontwikkelen van woonplattegronden maar ook het analyseren van stedelijke morfologie.

Planning + inhoud per college De colleges vallen uiteen in een inleidend hoorcollege van ca. 75 minuten gevolgd door een werkcollege met analyses en oefeningen.

College 1 (vrijdag 18 september): Bunkers en de typologische methode

College 2 (vrijdag 25 september): Ledoux & Durand ofwel ontwerpprincipe vs. voorbeeldenboek

College 3 (vrijdag 2 oktober): Imitatie & type - Andrea Palladio, Lord Burlington, Thomas Jefferson en de Villa Rotonda

College 4 (vrijdag 9 oktober): Reproductie en het Rijtjeshuis – CIAM, Frankfurt, Wiessenhofsiedlung.

College 5 (vrijdag 16 oktober): Het flatgebouw, etagewoningen en andere Haagse woontypologieën.

College 6 (vrijdag 30 oktober): Publieke bouwtypes: het museum.

College 7 (vrijdag 6 november): De Stad van de bricoleur – morfologie vs. typologie

Opgave afronding

Gedurende de collegereeks krijgt de student verschillende opdrachten. Deze vallen uiteen in oefeningen die tijdens het werkcollege kunnen worden uitgevoerd en omvangrijkere opdrachten die meer tijd vergen. De eersten hebben vooral betrekking op de werking en toepassingsmogelijkheden van typologieën maar ook op eraan ten grondslag liggende analyses en classificaties. De eindopdracht betreffen het toetsen, bewerken en inpassen van verschillende typologieën op een concrete Rotterdamse locatie..

Beoordelingscriteria

De beoordeling van de afrondende opdrachten zal gebeuren aan de hand van een aantal criteria. Het gaat er daarbij om dat de student middels de afrondende opdrachten aantoont dat hij/zij:

- kennis heeft gemaakt met de rol van typologie en typologieën – op verschillende niveau's – binnen de architectuur vanaf de late 18de tot eind 20ste eeuw, een inzicht heeft gekregen in de historische achtergronden, theoretische motivaties maar ook de fysieke resultaten van deze fenomenen
- een besef heeft ontwikkeld op welke wijze waarom het denken over typologieën nog steeds een rol speelt in de actuele discussies binnen eigen disciplines, in staat is zijn/haar eigen positie te bepalen binnen deze actualiteit;
- een kritische houding heeft ontwikkeld ten opzichte van zowel de historische als de eigen productie én, van daaruit, ten opzichte van het beroep van de ontwerper en de rol van stedenbouw en architectuur in de maatschappij in historisch-theoretisch perspectief;
- kennis heeft verworven in de historische en multidisciplinaire, aan de eigen disciplines rereleerde algemene ontwikkeling;
- inzicht heeft gekregen in de relatie tussen architectuur(geschiedenis) en stedenbouw(geschiedenis);
- het vermogen ontwikkeld heeft tot analyseren, interpreteren, theoretiseren van theoretische en historische teksten en begrippen;
- in staat is een concept/idee te formuleren en definiëren op basis van onderzoek en interpretatie.

Leerdoelen

Na afloop heeft of kan de student:

- kennis verworven over de ontstaansgeschiedenis en ontwikkeling van het begrip typologie;
- kennis verworven over de verschillende verschijningsvormen en toepassingen van typen, zowel in praktische als theoretische context;
- deze typen, beschouwd als historische en actuele ontwerp oplossingen, inzetten om specifieke ruimtelijke vraagstukken op te lossen;
- vanuit zowel de historische en actuele praktijk van het gebouwde de verbinding leggen tussen typen en morfologische context;
- deze kennis en inzichten in zetten in de ontwerp praktijk en deze kennis en inzichten verantwoorden;
- de architectonische en stedenbouwkundige discipline duiden als vakgebieden met een eigen kennisveld bestaande uit generieke ontwerpschema's toepasbaar in een specifieke ontwerpcontext en hierop reflecteren.

Eindkwalificaties van de opleiding tot architect die in deze reeks (deels) aan de orde komen

MArch	1	2	3	4	5	6	7	8	9a	9b	9c	9d	9e	9f	9g	9h	9i	9j	10	11
-------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

5. Formuleert beargumenteerde vakinhoudelijke oordelen en houdt daarbij rekening met maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis.
8. Hanteert relevante methoden van onderzoek bij het maken van architectonische projecten en integreert de resultaten hiervan in (innovatieve) oplossingsvarianten voor architectonische concepten en ontwerpen

- 9b. Past bij het maken van architectonische concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van de geschiedenis en de theorie van de architectuur en aanverwante kunstvormen, technologische vakken en menswetenschappen toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 9f. Past bij het maken van architectonische concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van stedenbouwkunde, planologie en daarbij gebruikte technieken toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 9i. Past bij het maken van architectonische concepten, ontwerpen en projecten inzicht in het architectenberoep en de rol van de architect in de maatschappij, in het bijzonder bij het maken van projecten waarin rekening wordt gehouden met sociale factoren toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 10. Maakt op adequate wijze een ontwerp én plan in beeld, geschrift en woord voor anderen inzichtelijk en reflecteert hier kritisch op

Eindkwalificaties van de opleiding tot stedenbouwkundige die in deze reeks (deels) aan de orde komen

MUrb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10a	10b	10c	10d	10e	10f	10g	10h	10i	10j	11	12	13
-------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	----	----

- 6. Formuleert beargumenteerde vakinhoudelijke oordelen en houdt daarbij rekening met maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis.
- 9. Hanteert relevante methoden van analyse, onderzoek en ontwerp bij het maken van stedenbouwkundige projecten en integreert de resultaten hiervan in (innovatieve) oplossingsvarianten voor stedenbouwkundige concepten en ontwerpen.
- 10a. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van de geschiedenis en de theorie van de stedenbouw en van de relatie met andere bij de ruimtelijke ordening betrokken disciplines toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 10c. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van de inhoud van en vaardigheid met andere bij de ruimtelijke vormgeving betrokken disciplines, te weten de architectuur en tuin- en landschapsarchitectuur toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 10i. Past bij het maken van stedenbouwkundige concepten, ontwerpen en projecten inzicht in het beroep van stedenbouwkundige en de rol van de stedenbouwkundige in de maatschappij toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 12. Maakt op adequate wijze een ontwerp én plan in beeld, geschrift en woord voor anderen inzichtelijk en reflecteert hier kritisch op.